

Jak mluvit s dětmi o penězích?

Příručka pro
každého rodiče

 Partners Banka

Milé maminky, tatínkové, drazí rodiče i prarodiče,

právě jste otevřeli příručku s nápady, jak učit děti pracovat s penězi již od věku 3 let. Právě vy jste hlavní osoby, od nichž se většinu toho, co budou jednou znát, dozvědí. Jste pravými hrdiny jejich životů, jejichž vzory přebírají.

Nemusíte mít odborné znalosti, abyste jim pomohli. Většinu toho, co se vaše dítě potřebuje naučit, zvládne prostřednictvím každodenních činností. Stačí, že vás pozoruje, opakuje, co děláte, a má spoustu zvědavých dotazů, na které potřebuje dostat odpověď. Proto je důležité se o penězích otevřeně bavit.

Děti se mohou začít učit hospodařit s penězi už od útlého věku. Hodně z toho, co potřebují umět v dospělosti, aby mohly správně nakládat s penězi, se dozvědí už kolem sedmého roku, například jak čekat na věci nebo spořit.

Možná si myslíte, že děti nemusí přijít s penězi do bližšího kontaktu, dokud nebudou starší. Naopak! Právě dokud jsou malé, nepromarněte skvělou příležitost s tím začít.

Klíčové je, aby to bylo přiměřené jejich věku. Tato příručka je rozdělena do sekcí právě podle stáří. V každé sekci najdete tipy na aktivity, které můžete se svými dětmi dělat – jak v domácnosti, tak například v supermarketu. Jedna sekce se také věnuje kapesnému.

Víme, že vám možná nahání husí kůže představa, že svému dítěti svěříte tak velkou zodpovědnost. Žádný strach, tato příručka vám pomůže ukázat vašim dětem vše podstatné, co o penězích potřebují vědět.

Proč je finanční gramotnost důležitá?

Výchova finančně gramotných dětí by měla být na prvním místě, a to z dobrého důvodu. Pouhým přiložením karty nebo kliknutím na tlačítko si můžeme objednat pizzu, investovat do akcií nebo si koupit cokoli od letenek až po virtuální oblečení pro avatara vašeho dítěte v počítačové hře, aniž bychom se podívali na zůstatek na bankovním účtu. A jéje!

Všechny tyto vymoženosti, díky nimž máme své potřeby a přání na dosah ruky, nám zjednodušují a zpříjemňují život, ale zároveň znamenají, že zodpovědné hospodaření s penězi je důležitější než kdykoli předtím. Pokud své děti vybavíte dovednostmi a znalostmi, které jim pomohou orientovat se nejen ve světě obchodu, můžete jim zajistit finanční jistotu i v dospělosti.

Jak dobře však vaše děti rozumí penězům (kromě toho, že vědí, koho o ně požádat, když si chtějí koupit novou hračku nebo stáhnout placenou aplikaci)? Stejně jako se holky a kluci učí číst, psát, počítat, střílet fotbalový míč na branku a brnkat na kytaru, tak je pro jejich osobní rozvoj nezbytné získávat a rozšiřovat si finanční znalosti a dovednosti. Kde a jak začít? Je snadné najít hokejové lekce pro všechny věkové kategorie, ale kurz finanční gramotnosti pro děti? To už je složitější.

Naštěstí výchova finančně odpovědných dětí a dospívajících není raketová věda. S výukou o penězích můžete začít už ve chvíli, kdy jsou děti dost staré na to, aby si u pokladny v obchodě řekly o nějakou dobrotu. A to nastane velmi brzy.

Být finančně gramotní znamená:

- být nezávislí a soběstační
- dělat informovaná rozhodnutí a volby
- chápat, jak naše nálady a očekávání mohou ovlivnit to, jak spoříme a utrácíme
- zachovávat zdravý úsudek a dívat se na spotřebu realisticky
- vybudovat si dovednosti a znalosti, které nám umožní být finančně zajištěni
- být připravení na to, jak zvládnout finanční potíže, když přijdou

Taky to znamená, že člověk:

- zná hodnotu peněz
- ví, jaký rozdíl je mezi přáním a potřebou
- má vybudované rozumné nakupovací návyky
- spoří a ví, proč to dělá
- ví, že může investovat a jak
- umí se bavit o penězích
- je připravený na dospělý, samostatný život

Co tedy můžeme udělat pro to, aby naše děti byly finančně gramotné?

Výzva všem rodičům

*Pokud jde o peníze, jste **hlavním vzorem** svého dítěte. Ale pamatujte, že nemusíte mít odborné vzdělání, abyste mu pomohli. Většinu toho, co vaše dítě potřebuje znát, se může naučit prostřednictvím každodenních činností. Tento praktický průvodce vám pomůže s tím, jak s dětmi mluvit a povzbuzovat je k tomu, aby měly pozitivní vztah k penězům.*

Jděte příkladem

Jste vzorem a vaše dítě si z vás bere příklad od velmi útlého věku. Zhodnoťte své vlastní finanční návyky a chování při utrácení a ujistěte se, že jdete dobrým příkladem. Vaše děti vás neustále sledují a poslouchají, a tak mohou vstřebat více, než si myslíte. Když nakupujete výhodně, utrácíte za dobroty nebo spoříte pro speciální příležitost, ukazujete svým dětem, jak o penězích přemýšlíte.

Podporujte zvědavost

Vytvoření prostředí, kde se děti mohou ptát na cokoli, co se týká peněz, je zásadní. Diskutujte o tom, jak se stanovují ceny zboží a služeb, a povzbuzujte děti, aby se zapojily do rozhodování o rodinných nákupech. Tímto způsobem děti nejen získají praktické znalosti, ale také pochopí dopad finančních rozhodnutí.

Vytvářejte příležitosti k učení

Udělejte z hospodaření s penězi běžnou součástí svého každodenního života. Povzbuzujte děti, aby se zapojily do finančních rozhodnutí, ať už jde o jednoduchou volbu, co nakoupit v obchodě, nebo o pochopení toho, proč je třeba na určité věci šetřit – třeba na dovolenou, která je pro rodinu „za odměnu“. Tento praktický přístup jim pomůže pochopit všechny aspekty peněz a naučit se cenné lekce v oblasti spoření a rozumného utrácení.

Využijte své silné stránky

I když nemáte titul z finančnictví, máte dovednosti, které již používáte k orientaci ve svém finančním životě. Věci, které děláte přirozeně, mohou být vašimi **silnými stránkami**, o které se můžete podělit se svými dětmi.

- Umíte vyhledávat nové informace a plánovat?
- Jste matematický mág, který dokáže na místě vypočítat složité problémy?
- Jste zkušená zákaznice, která dokáže rozpoznat výhodnou nabídku, když ji vidí?
- Nenecháte se ošálit podvodným jednáním a nekalé jednání poznáte okamžitě? Je pravděpodobné, že v některé z těchto oblastí anebo v jiných oblastech vynikáte. Podělte se o ně s dětmi.

Přemýšlejte nahlas

Z vašeho jednání si děti často vyvodí vlastní závěry – a někdy nemusí být takové, jaké jste zamýšleli! Když přemýšlíte nahlas, ujasníte si, co děláte a proč. Zkuste přemýšlet nahlas při každodenním hospodaření s penězi, aby vás děti mohly lépe pochopit.

Budte upřímní

Budte ke svým dětem upřímní, svěřte se jim se svými skutečnými pocity a přiznejte, že neznáte všechny odpovědi. Přiznejte chybu, pokud jste se mylili. Říkejte, že je to někdy těžké. Nebo že potřebujete pomoc. Je to úplně v pořádku. Tato otevřenost podporuje důvěrný vztah a učí je hodnotám, jako je transparentnost a autenticita ve všech aspektech života.

Moment k zamyšlení

Mějte na paměti, že mnohé z věcí v této příručce vám mají pomoci při komunikaci s dětmi o penězích. Skvělým příkladem je **EMPATIE**. Děti stále chtějí nové věci a někdy se rozčilují,

když je nemohou dostat. Místo toho, abyste je jednoduše odmítli prostým „ne“, vezměte si na pomoc empatii. Mluvte s nimi o tom, co chtějí. Vysvětlíte, proč to nemohou dostat. Projevení empatie je ujistí, že je slyšíte a chápete:

„Vidím, že to opravdu chceš. Bohužel to nemůžeme dnes koupit, protože potřebujeme mít peníze na jídlo na tento týden. Ale můžeme to přidat na tvůj narozeninový seznam?“

„Vidím, že si nejsi jistá, jestli bys měla šetřit, nebo peníze utratit za sladkosti. Vidím, že o tom opravdu usilovně přemýšlíš.“

„Vidím, že jsi nadšený, že sis na to našetřil!“

„Vidím, že jsi smutná, že jsi nedostala to, co jsi chtěla. Chceš si o tom promluvit?“

„Můžeš si to koupit, až nám ukážeš, že umíš držet slovo a budeš si celý měsíc uklízet pokojíček, aniž bychom ti to s tatínkem připomínali. My ti do té doby peníze na tu věc schováme.“

Empatie nám umožňuje vcítit se do situace našich dětí a může opravdu změnit svět. Když s nimi mluvíte, je klíčové jim skutečně naslouchat a nechat je plně se vyjádřit, aniž byste jim zbytečně skákali do řeči, řešili jiný problém nebo soudili. Pouhé uznání pocitů prostým „Máš to opravdu těžké, jsem tu ale s tebou,“ může mít velký význam. Ukazuje to, že si jejich pocitů vážíte.

Všichni někdy bojujeme s emocemi. Jde o to, dát dětem najevo, že je v pořádku cítit cokoliv – klidně i hněv anebo smutek – a vy

jsťe tu pro ně, abyste je ve všem podpořili. To jim nejen pomůžte cítit se milované a v bezpečí, ale také je to učí laskavosti a pochopení ostatních.

Snažit se stále jednat empaticky je prostě těžké a je fér si říct, že empatie je dovednost, kterou se naučíte až časem. Buďte k sobě shovívaví a nepřestávejte se snažit. **Snaha je v tomto případě opravdu důležitá.**

Další věc, kterou si můžete vypomáhat, jsou slova uznání. **POCHVALA** pomáhá motivovat k dobrému chování a říká dětem, že jsou na správné cestě v procesu učení. Platí to i pro oblast peněz.

Příkladem může být:

„Odvádíš dobrou práci, když si hlídáš své peníze.“

„Opravdu jsi přemýšlel o tom, jak utratit své peníze. Musí být těžké odolat luxusní čokoládě a dát přednost knížce.“

„Šetření ti jde skvěle! Taky máš takovou radost, když vidíš, že máš v kasičce víc peněz?“

„Děkuji, že jsi mě vyslechl, když jsem říkal/a, proč si to nemůžeme teď koupit.“

„Opravdu jsi mi dnes pomohl ušetřit peníze v obchodě. Děkuji!“

Chválení dětí je důležitou součástí jejich rozvoje a motivace. Současně je podstatné, abychom to dělalí způsobem, který podporuje pozitivní chování a sebeúctu. Tady je několik tipů, jak to dělat správně:

- **Buďte specifičtí:** Místo obecné pochvaly typu „Dobrá práce“ uveďte konkrétně, co dítě udělalo dobře. Například: „Moc se mi líbilo, jak ses dnes s kamarádem podělil o své hračky. To bylo velmi milé.“
- **Zaměřte se na snahu, ne na výsledek:** Chvalte snahu a proces, nejen výsledek. To podporuje děti v tom, aby si vážily tvrdé práce a vytrvalosti. Řekněte něco jako: „Vidím, že jsi na své kresbě opravdu tvrdě pracoval,“ místo abyste se zaměřovali pouze na výsledný výtvor.
- **Vyhňte se přehnanému chválení:** Ačkoliv se může zdát, že neustálé chválení dětí je prospěšné, přehánění může způsobit, že chvála nebude mít požadovaný význam. Vyvažujte chválu konstruktivní zpětnou vazbou, pokud je to vhodné.
- **Chvalte chování, ne osobu:** To pomáhá dětem pochopit, že jsou oceňovány jejich činy. Místo věty „Ty jsi tak chytrý“ můžete říct: „Skvěle jsi ten problém vyřešil!“
- **Podporujte sebehodnocení:** Někdy se místo okamžité pochvaly zeptejte dětí, jaký mají ze svého úspěchu pocit. Otázky typu „Jaký to byl pocit, když jsi ten hlavolam dokončil úplně sám?“ pomohou dětem zamyslet se nad vlastním úsilím a ocenit ho.

Mluvte spolu (nejen) o penězích

Povídání si s dětmi o penězích je víc než jen série lekcí; je to způsob, jak jim ukázat, že vám na nich záleží.

Jde o to, být k nim otevření, a to i v tématech, jako jsou finance, které se mohou zdát zpočátku poněkud komplikovanější. Tato otevřenost je klíčová. Přípravuje půdu pro vztah, v němž budou mít pocit, že s vámi mohou mluvit o čemkoliv. A to je velmi důležité, když rostou a čelí novým životním výzvám.

Diskutováním o financích jim pomáháte nastavit realistická očekávání: kolik věci stojí a jak si na ně zajistit prostředky, což je důležitou součástí jejich přípravy na samostatný život. Nejde jen o to, připravit je na hospodaření s rozpočtem, ale pomoci jim pochopit hodnotu jejich úsilí a sílu jejich rozhodnutí.

A nezapomeňte, že nejde jen o učení. Jde o posílení pouta mezi vámi a vaším dítětem. Tyto chvíle, kdy si sednete a diskutujete o životě – jak ušetřit na něco výjimečného nebo proč je třeba dělat těžká rozhodnutí ohledně výdajů – jsou okamžiky, kdy jste si blízcí. Jsou to chvíle, kdy se vaše dítě učí důvěřovat vašemu vedení a cítit se bezpečně ve vaší podpoře. Takto společně budujete pevné základy nejen finanční, ale i emocionální a vztahové.

Ne každému je příjemné diskutovat o penězích navzdory obrovskému vlivu, který mají na náš život. Finančně gramotné děti, které vyrůstají zvyklé na upřímné diskuse o penězích, mají větší šanci získat sebevědomí diskutovat o osobních financích s ostatními a v případě potřeby umí hájit své postoje. Od odolávání tlaku vrstevníků, aby si koupili sladkosti, když si to nemohou dovolit, přes vyjednávání o platu až po společné nákupy s budoucím životním partnerem či partnerkou je diskuse o financích důležitým aspektem chytrého hospodaření s penězi v období dospívání a v dospělosti.

Proč tedy nemluvíme o penězích nahlas?

Protože to může být obtížné. Často váhavé reakce pramení z hluboce zakořeněných zkušeností, které formovaly náš současný pohled na finance.

Stydíme se

Pro mnohé z nás je s penězi spojen pocit studu nebo nepohodlí. Může to být způsobeno problémy z minulosti nebo jednoduše společenským tlakem, který naznačuje, že mluvit o financích bývalo za našeho mládí tabu, ba dokonce neslušné. Proto může být těžké otevřít se finančním otázkám, a to i s vlastními partnery a dětmi.

Vždyť ani naši rodiče o penězích nemluvili

Dále je tu vliv naší výchovy. Pokud naši rodiče o penězích nemluvili, tak jsme jejich dopad neviděli a nepochopili, ani jsme se nenaučili o nich mluvit. Toto mlčení se může cyklit: o penězích se nemluví, protože se o nich nikdy nemluvilo, takže je vnímáme jako nepřístupnou nebo velmi soukromou, individuální záležitost. A pamatujete si, jak náročné pak bylo přijít si na všechno spojené s financemi v dospělosti „na vlastní kůži“?

Pro děti je to přece složité

Panuje obecné přesvědčení, že finanční koncepty jsou pro děti příliš složité, že jim nebudou rozumět a zahlť je. Je přirozené, že své děti chráníme před stresem dospělého života, včetně složitostí finančního řízení.

Ačkoliv jsou tyto důvody jistě oprávněné, postupné zavádění diskusí o financích přiměřených věku tuto podstatnou část života dospělých demystifikuje a lépe připraví děti na budoucnost. Jde o to, najít rovnováhu a způsoby komunikace o penězích, které jsou zdravé a konstruktivní. Tímto způsobem můžeme prolomit tradiční spirálu mlčení a ulehčit dětem zvládnání financí v jejich dospělém životě.

Nejhorší, co můžeme udělat, je o financích nemluvit.

Patero hlavních doporučení

Učit děti finanční gramotnosti je neocenitelný dar, který jim bude pomáhat po celý život. Nabízíme pár klíčových rad, jak k této výuce přistupovat.

Začněte brzy

Představení finančních konceptů v raném věku vytváří základ pro složitější diskuse, až vaše dítě vyroste. U malých dětí lze začít jednoduchými aktivitami, jako je rozpoznávání mincí, pochopení významu spoření do kasičky nebo stanovení malých výdajových cílů. Začněte s rozhovory o penězích brzy, aby se staly přirozenou součástí každodenního života, a ne tabu nebo zdrcujícím tématem, až budou děti starší.

Vzdělávejte se společně

Učení, jak nakládat s penězi, nemusí být cestou osamoceneného poutníka. Udělejte z toho společné úsilí; zatímco učíte své dítě, můžete si také oprášit vlastní finanční znalosti nebo dohromady objevovat nové věci. Využívejte zdroje, čtete dětské knihy o penězích, hrajte vzdělávací deskové hry nebo spolu objevujte [aplikace pro finanční plánování určené dětem](#). Nejenže se učí dítě i rodič, ale celý proces díky tomu bude poutavější, zábavnější a méně formální.

Dobrým průvodcem světem financí může být i zkušený finanční poradce, který rodičům rád s finanční gramotností pomůže.

Bud'te sami k sobě upřímní

Otevřenost ohledně financí buduje důvěru. Vysvětlete dětem, jak funguje rozpočet domácnosti, diskutujte o tom, proč byste mohli na určité věci šetřit, a jasně si řekněte, co je pro vaši rodinu dostupné a co ne. Upřímnost pomáhá dětem pochopit reálné důsledky finančního rozhodování a hodnotu peněz.

Chápeme, že může být těžké a pro mnohé nezvyklé o reálné finanční situaci nahlas mluvit. Jste-li navíc v situaci, kdy na tom nejste zrovna finančně nejlip – třeba se rozvádíte nebo už jste rozvedení, máte střídavou péči a řešíte s bývalým partnerem či partnerkou ekonomické otázky –, pak je o to důležitější vysvětlit dětem, proč se o tom s nimi nyní ne bavíte. Pomůže i prosté: „Moc rád bych ti odpověděl, ale necítím se teď dobře, když mluvíme o tom, kolik máme peněz. Zrovna na tom nejsme nejlépe. Až se situace uklidní, rád ti to vysvětlím“ Nebo: „Promiň, nejsme s druhým rodičem domluveni, jak o tom mluvit. Je to citlivé téma a potřebujeme si to nejprve vyjasnit mezi sebou.“

Podporujte nezávislost

Jakmile děti povyrostou, dejte jim příležitost, aby samy hospodařily s penězi. Může se jednat o kapesné, správu úspor na konkrétní cíle, nebo dokonce sestavování vlastního rozpočtu na školní potřeby či oblečení. Podpora finanční nezávislosti jim pomáhá rozvíjet důvěru ve vlastní rozhodovací schopnosti a připravuje je na odpovědnost v dospělosti.

Chyby jsou důležité

Dovoďte dětem činit finanční rozhodnutí, která mohou vést k drobným chybám, jako je například okamžité utracení celého kapesného a pozdější nedostatek peněz na něco jiného, co by chtěly ještě víc. Tyto zkušenosti jsou cenným poučením. Je pro ně mnohem lepší čelit drobným následkům pod vaším vedením, kdy jim pomáháte se poučit a přizpůsobit, než dělat později větší a mnohem dražší přešlapy.

Od nejmenších po dospívající

Nevíte, odkud začít? Existuje nespočet způsobů, jak vychovávat finančně zdatné děti podle jejich stáří – od deskových a počítačích her pro nejmenší až po plánování investic s dospívajícími. Přinášíme nápady, jak zahájit a rozšířit výuku finanční gramotnosti dětí a mládeže podle věkových skupin už od 3 let. Nejedná se ale o vyčerpávající seznam. Nebojte se vybrat jen ty návrhy, které nejlépe odpovídají úrovni znalostí a zájmu vašich dětí. A přidejte vlastní, jakmile se objeví příležitost k dalšímu učení.

3–6 let

Již v útlém věku děti chápou, jak peníze fungují, a proto je ideální čas na rozšíření základních peněžních pojmů, jako jsou směna peněz za zboží, spoření na dosažení cíle anebo dobročinnost. Zábavná a jednoduchá forma jim pomůže otevřít dveře ke zdravé komunikaci o penězích, až budou starší.

Počítání mincí

Uchopte hromádku drobných mincí, naučte dítě názvy a hodnoty různých mincí a povzbudte ho, aby je ukládalo, počítalo a pojmenovávalo. Požádejte ho, aby vám poskytl drobné, například desetikorunu za dvě pětikoruny, abyste prohloubili jeho znalosti o hodnotě mincí.

Hra na obchod

Vytvořte imaginární obchod s předměty z celého domu, aby si děti mohly vybrat a zaplatit za požadované zboží skutečnými nebo předstíranými penězi. Můžete jim také dát předstíranou debetní kartu, kterou mohou „pípnout“ nebo „přejet“, a naučit je, jak se nakupuje bez výměny fyzických peněz.

Pokladnička

V dětském pokoji si zřídte pokladničku nebo spořicí nádobu, do které budete vhadzovat mince získané třeba jako narozeninové dárky. Povzbudte dítě, aby si při každém přidání peněz do „spořitelny“ spočítalo, o kolik se jeho úspory rozrostly. Stanovte si cíl, že si za své úspory něco malého koupí.

Hraní si

Hrát si s dětmi je důležité. Je to také zábavný způsob, jak je naučit něco o penězích. Nechte se vést svými dětmi a jejich fantazií. Vysvětlujte přitom, jak peníze fungují, a říkejte, co a proč děláte. Kromě hry na obchod můžete třeba vymýšlet soutěže s mincemi, využívat hraní rolí a společně vyprávět příběhy. Prostě, ať je to zábava!

Placení u pokladny

Veźměte dětě do obchodu s potravinami a pŕi placeněm mu vysvětlete, jak platěte za potraviny, kterě paně pokladně nauĉtovala. Mŕžete dětě vyzvat, aby peněze podalo nebo pěplo kartou. Pokud se jedně o kartu, vysvětlete, Źe peněze se strhěvajě z vaŹeho bankovněho śětu. Uvidě Źe, potraviny nejsou zadarmo a musě se za ně platit.

Odkud se berou peníze?

Už velmi malé děti si všímají všeho, co děláte. Třeba běžný výběr z bankomatu si vysvětlují po svém a chápou tuto zvláštní mašinku jako něco automatického, kdykoliv připraveného vám vydat pár bankovek. Že je ATM (mezinárodní zkratka pro bankomat) spojený s bankovním účtem, na který vám chodí výplata od zaměstnavatele, to jim už musíte vysvětlit vy. Nejlepší způsobem je zkrátka popsat, jak to doopravdy je: Já (rodič) chodím do práce, a za to dostávám peníze. Ty pak přijdou na účet v bance a pokaždé, když si vybírám z bankomatu, tak se mi patřičná částka z účtu odečte. Peníze můžeme získat i jinak – ale není to běžné – můžeme je třeba vyhrát, dostáváme je za nájem, když někdo bydlí v naší nemovitosti, nebo jsme vlastníky firmy a dostáváme podíl z jejího úspěchu. I malé dítě zkrátka potřebuje vědět, že peníze rodičům nedá jen tak na požádání žádný kouzelný stroj, ale musejí si je vydělávat poctivou prací.

Co si koupím za 10 korun?

Co si koupím za 200 korun?

Co si koupím za 1500 korun?

7–9 let

Děti v tomto věku mají pokročilé schopnosti řešit problémy, dokáží se déle soustředit a jsou už samostatnější. Můžete zintenzivnit úsilí o prohloubení jejich finanční gramotnosti pomocí zkušeností z reálného života, jako jsou samostatné nakupování, kapesné, bezpečnost na internetu a pochopení správné hodnoty peněz. Pokud vaše děti v tomto věku tráví hodně času na internetu, diskuze o vlivu reklamy mohou zlepšit jejich schopnosti kritického myšlení a pomoci omezit impulzivní utrácení.

Samostatné nakupování

Nechte dítě nakupovat, zatímco na něj budete zpozrdáří dohlížet. Tento vzrušující akt samostatnosti nabízí dodatečné bezpečí, že jste nablízku, a zvyšuje jejich sebedůvěru. Později si společně prohlédněte účtenku a popište, jak se položky sčítají, a způsob platby.

Srovnávání při nákupech

Vysvětlete, jak porovnáváte značky podle faktorů, jako jsou cena, objem a kvalita, abyste získali nejlepší hodnotu. Upozorněte na výrobky, které jsou ve slevě, a požádejte dítě, aby vám pomohlo spočítat úsporu.

Ukažte dětem, že některé obaly jsou pestré a barevné. A stojí více, zatímco jiné mohou být nudné a méně zábavné – ale to, co je uvnitř, je téměř stejné, může stát méně, a přitom nabízet srovnatelný užitek.

Nakupování online

Při nakupování na internetu vyzvěte dítě, aby sledovalo, jak probíhá typický proces elektronického nakupování. Vysvětlete, jak porovnáváte produkty, přidáváte položky do košíku, kontrolujete náklady, které tvoří celkovou částku, a jak se dostanete k pokladně.

Spořicí obálky

Děti začínají chápat, že je někdy třeba šetřit na určité věci. Naučit se čekat pro ně bude užitečné, jak budou růst.

Dětem, které dávají přednost praktičtějšímu přístupu k učení o financích, dejte tři obálky, aby si zvykly zodpovědně rozdělovat své příjmy: jednu na spoření, jednu na utrácení a jednu na sdílení (charitativní dárky nebo dárky pro radost).

Ideální je právě ve věku, kdy dítě nastoupí na základní školu, mu založit vlastní dětský účet s možností spoření a s rodičovským dohledem. Při kontrolách zůstatku holky a kluci uvidí, jak se jim penízky hromadí, a budou se moci s vaší pomocí rozhodnout, co s nimi udělat.

Dodržujte rozpočet

Navštivte oblíbený obchod a nechte děti, ať si za své úspory v hotovosti či ze svého účtu zaplatí, co chtějí, pokud se to ovšem vejde do jejich rozpočtu. Snažte se je příliš neodrazovat od nákupu, o kterém si myslíte, že není za jejich peníze výhodný. Je důležité nechat je, aby se učily samy. Místo toho jim pokládejte otázky, které je přimějí k samostatnému rozhodnutí: Opravdu toto potřebuješ, nebo spíš jen chceš? Co jiného si vybereš za stejnou částku? Čemu by dal přenos tvůj nejlepší kamarád, kdyby byl na tvém místě?

Nebojte se, pokud vaše dítě při některém z prvních samostatných nákupů utratí naráz všechny naspořené peníze. Je to skvělý způsob, jak se pro příště poučit. Pokud si koupí hračku a zjistí, že nemá už na nic jiného, bude příště chytřejší a lépe si vybere.

Půjčené peníze nejsou zdarma a musejí se vracet

Vysvětlit dětem něco tak složitého, jako jsou **půjčky a úvěry**, to už vyžaduje pořádnou kreativní práci. Zkuste to třeba navozením situace, že si váš syn či dcera půjčí tužku od spolužáka, když jeho dopsala, nebo knihu z knihovny. Půjčujeme si jen tehdy, kdy nám to může pomoci anebo když už jsme vyčerpali jiné možnosti.

Stejně jako věci i peníze si můžeme půjčit. Má to ovšem určitá ALE. **Když si půjčujeme peníze, zároveň tím říkáme, že je vrátíme, obvykle i s úrokem. Vzniká nám závazek – dluh.** A úrok se platí za to, že jsme mohli půjčené peníze okamžitě použít. To znamená, že nakonec zaplatíme víc, než jsme si půjčili. Abychom se vyhnuli nepříjemným problémům, musíme půjčku splácet podle domluvených podmínek.

Proto je důležité pokaždé dobře a klidně i několikrát zvážit, jestli si peníze opravdu potřebujeme půjčit a zda neexistuje jiná cesta k dosažení našeho cíle.

Rozdíl mezi virtuálním a osobním nákupem

Vysvětlíte rozdíl mezi virtuálním a osobním nákupem. V současné době má téměř každá online videohra funkci elektronického obchodu, která uživatele vybízí k nákupu virtuálních produktů pro zlepšení zážitku ze hry. Když děti začnou žádat o nákup vybavy pro svého herního avatara, je čas porovnat virtuální zboží s fyzickým: „Částka, kterou chceš utratit za úpravu svého avatara, se v reálném životě rovná 400 korunám, což je stejná cena jako hračka, o kterou sis řekl minulý týden v obchodě. Co z toho chceš víc?“

Podporujte charitativní myšlení

Pomozte dítěti rozvíjet charitativní smýšlení tím, že s ním budete mluvit o různých dobročinných akcích. Zjistěte, pro co se vaše dítě nadchlo. Hlad dětí? Životní prostředí? Péče o nemocné? To v něm může vyvolat touhu podpořit určitou charitativní organizaci formou daru a uvědomění si, že prostým darováním můžeme pomoci ostatním v nouzi. Vysvětlíte, že to není jenom o penězích – pomáhat druhým můžeme i jinak.

Ještě připomenutí: Možná je na čase dítěti založit bankovní účet

Dětský bankovní účet je skvělý způsob, jak dítěti všechny výše uvedené koncepty prakticky vysvětlit. Jak zacházet s platební kartou, proč máme limity na placení na internetu, jak si můžeme v rámci účtu spořit, jak snadno udržovat přehled o svých penězích – to vše zabaleno do hávu novosti, aktuálních trendů a atraktivity. O tom je přece bankovní účet.

Dětský bankovní účet vloží dětem do rukou zodpovědnost za jejich vlastní peníze, přitom díky rodičovskému dohledu budete mít pod kontrolou vše, co potomek s penězi dělá. Limity mohou pomoci proti těm největším průšvihům a umožní lepší přehled o jejich utrácení a spoření, než nabízí hotovost. Jenom pozor! Mít přehled neznamená kontrolovat každou platbu, ale je to příležitost k pravidelným otázkám typu: „Blíží se konec měsíce, víš, za co jsi tento měsíc nejvíce utrácel?“ nebo: „Jak ti jde to šetření na kolo? Jestli chceš, můžeme se spolu podívat na poslední měsíc a říct si, kde by se dalo více ušetřit.“

S balíčkem Pro rodinu získáte vycpaný dětský účet

U Partners Banky máte v rámci balíčku Pro rodinu dětský účet pro holky a kluky už od 6 let s číslem účtu, které si vyberou, a k němu vlastní kartu a speciální mobilní apku. Vy jste zřejmě v tak mladém věku svůj účet neměli, ale doba se radikálně zrychlila a dneska se děti díky technologiím učí mnohem dříve a rychleji získávat i tyto pro život praktické dovednosti. Nebraňte jim v tom a nebojte se společně s nimi vstoupit do moderního světa. U nás je to bezpečné.

Díky rodičovskému dohledu v mobilní aplikaci máte plně pod kontrolou vše, co vaši potomci s prostředky dělají. S dětským účtem vyřešíte snadno i kapesné nebo odměny za jednorázové úkoly a naučíte děti, že na vysněné cíle se vyplatí spořit. Se získáním správných návyků pomůže apka. Pro ty menší hravá, pro ty větší skoro jako dospělácká. Hlavně ale jednoduchá, přehledná a bezpečná.

10–12 let

Děti v této věkové skupině jsou na prahu dospívání a rozvíjejí svou samostatnost, protože rozpoznávají vlastní jedinečné zájmy a dovednosti. S rostoucím sebevědomím mohou porovnávat vrstevníky, aby zjistily, kam patří. Jejich seznam přání může být stále konkrétnější, ale jsou také schopny si rozpočítat to, co chtějí, pokud dostávají kapesné nebo si šetří peníze třeba za narozeniny.

Rodiče se možná budou muset vzdát části kontroly, aby dětem umožnili dělat s penězi chyby a naučili je přirozeným důsledkům. Toto je vhodná doba k tomu, abyste dětem pomohli otevřeně diskutovat o penězích, zvýšili jejich důvěru v to, jak s nimi nakládají, a představili jim pokročilejší finanční koncepty, jako je rozpočet a investování.

O penězích u večeře

Rozprouděte živou diskusi o penězích klidně u večeře. Pokládejte otázky a buďte otevření zkoumání všech cílů souvisejících s penězi – bez ohledu na to, že jsou jakkoliv podivné (jako například chci se stát milionářem, youtuberem nebo chci, aby mé první auto bylo Lamborghini). Využijte je jako příležitost diskutovat o životních nákladech, příjmech, úsporách a dalších věcech. Čím více si děti dokážou osobní finance spojit se svými vlastními sny, tím více se budou inspirovat k chytrému rozhodování o penězích, které jim pomůže dosáhnout těchto přání.

Rozpočet

Představte koncept rozpočtu a jeho fungování. Vyberte s dítětem věc, na kterou chce spořit – například nové kolo. Spočítejte, kolik peněz si na něj může měsíčně odkládat a jak dlouho bude trvat si na něj našetřit. Tahle úvaha je důležitá, aby si uvědomilo, že dobře stanovený (finanční) cíl může formovat naše chování. Když se nám nelíbí, jak dlouho musíme na kolo šetřit, můžeme se v rozpočtu podívat, kde ušetřit. To může zahrnovat potřebné týdenní úspory nebo možnosti dodatečného příjmu, jako jsou domácí práce.

Jak na rozpočet?

Krok 1 – sečtěte příjmy

Započítejte všechny peníze, které vám přijdou, jako jsou výplaty, státní dávky anebo příjmy z pronájmu. Proměnlivé příjmy, jako jsou provize a spropitné, považujte za bonusové příjmy. Zahrňte tyto prostředky do svého rozpočtu, ale nespolehejte se na to, že z nich zaplatíte pravidelné výdaje.

Krok 2 – sečtěte výdaje a platby

Zahrňte všechny peníze, které každý měsíc odcházejí.

- Nezbytné výdaje – účty, které jsou každý měsíc stejné, například splátky hypotéky a leasingu na auto.
- Variabilní výdaje – výdaje, které se mohou každý měsíc měnit, jako jsou návštěvy restaurací a zábava.
- Nepravidelné výdaje – účty, které se objevují zřídka, jako jsou platby za pojištění majetku, nové pomůcky do školy, kroužky apod.
- Splátky dluhů – urychlete splácení dluhů tím, že budete platit více než minimální splátku. Rychleji se zbavíte dluhů a zaplatíte méně úroků.
- Úspory a rezervy – nejdříve „platte“ sami sobě tím, že si ukládáte peníze na úspory a neutrácíte je. Zacházejte s nimi jako s účtem a budete na nejlepší cestě mít pohotovostní fond, který kdykoliv pomůže s nečekanými výdaji. Řiďte se přitom tzv. rovnicí bohatých: 10 % příjmů odkládejte na běžnou rezervu, 20 % do dlouhodobé úspory, 30 % na bydlení a 40 % spotřebujte.

Krok 3 – odečtěte výdaje od příjmů

Odečtěte celkové měsíční výdaje a platby od celkového měsíčního příjmu. Váš rozpočet bude vyrovnaný, když budou vaše příjmy a výdaje stejné. Pokud máte větší výdaje než příjmy, je čas rozpočet přehodnotit a omezit vlastní spotřebu.

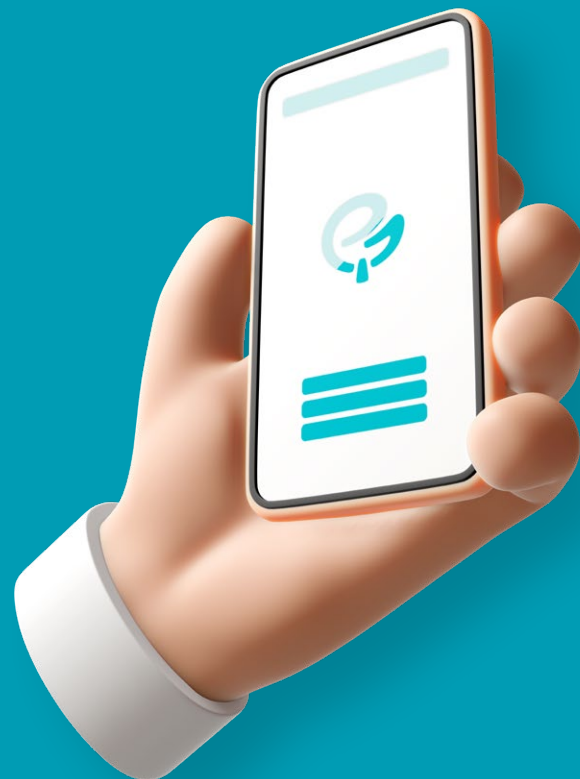
Cena za to být COOL

Marketingová a reklamní sdělení v kombinaci s tlakem vrstevníků mohou děti (i dospělí) snadno přesvědčit, že potřebují nejnovější výrobky – od oblečení a bot až po hry. Sociální média jako YouTube, Instagram, TikTok a Snapchat mohou mít silný vliv na to, co kupujeme a co chceme kupovat. Youtubeři a další hvězdy sociálních médií jsou často placeni za propagaci výrobků, a někteří dokonce prodávají své vlastní značkové výrobky. **Je důležité mluvit o rozdílu mezi potřebami a přáními a o rozdílu mezi cenou a hodnotou.**

Nechte dítě sestavit seznam svých přání a porovnat zboží na seznamu s podobnými výrobky prodávanými jinými značkami. Zeptejte se, jakých jiných nákupů je ochotno se vzdát, aby získalo věci, které chce. **Navrhňte mu, aby si před rozhodnutím udělalo přestávku. Doba na rozmyšlenou pomůže si uvědomit, že danou věc nakonec vlastně nepotřebuje.**

Zvyšte bezpečnost v online světě

S tím, jak děti tráví více času online, je těžší sledovat jejich digitální návyky. Zvyšte jejich a svoje znalosti v oblasti online bezpečnosti. Naučte je, jak chránit údaje o účtu a hesla, a zdůrazněte jim, že je nebezpečné otevírat odkazy na webových stránkách nebo ve zprávách (bez ohledu na to, jak lákavé je na ně kliknout), i když se zdají být od přítele nebo důvěryhodné a známé firmy, jako je třeba banka nebo pošta.

Bezpečně online

Mladí lidé se často stávají terčem online podvodů, zejména prostřednictvím sociálních médií. Vy i vaše dítě si musíte být vědomi různých rizik, abyste dokázali rozpoznat varovné signály.

– Zůstaňte na sociálních sítích v bezpečí

Nepřidávejte si do své sítě lidi, které neznáte; dávejte si pozor na ty, kteří se vydávají za někoho jiného (např. vaši oblíbenou celebritu); pokud něco vypadá, že je to příliš dobré, aby to byla pravda, pak je to většinou podvod; vyhněte se „bezplatným“ dárkům, soutěžím a giveawayům či online kvízům.

– Nevkládejte na sítě videa nebo fotky, které odhalují vaše soukromí

– Používejte bezpečná hesla a dvoufaktorové ověření

- Špatné heslo je snadno uhodnutelné, protože jsou to třeba jméno, adresa, datum narození anebo jednoduchá řada čísel 12345678.
- Bezpečné heslo má víc než 8 znaků, obsahuje velká i malá písmenka a číslo.
- Dobré heslo na první pohled vypadá jako nepochopitelný shluk, např. **PoSeMrViToCeOb69**: první písmena jsou slabiky z věty Polámal se mraveneček, ví to celá obora a k tomu je doplněné číslo.

– Nesdílejte s nikým citlivé informace

- Datum narození, adresu bydliště, hesla, číslo karty, telefonní číslo apod.

– Mluvte s dětmi o hrozbách na internetu a vysvětlujte, k čemu mohou vést

Užitečné odkazy: **NUKIB pro rodiče**, **Surfařův průvodce po internetu**, **ČT Edu**

13–16 let

V období dospívání děti touží po větší samostatnosti a zodpovědnosti. Lépe chápou, že je výhodné vydělávat si vlastní peníze na věci, které chtějí, a často jsou motivovány pracovat na částečný úvazek, aby zvýšily svou samostatnost. Vaši dospívající jsou schopni a ochotni dívat se dál do budoucnosti s konkrétnějšími ambicemi, jako je pomaturitní studium a kariéra.

Klíčové je pomoci rozvíjet finanční schopnosti těchto dětí, aby se snáz připravily na budoucnost. Již za několik let může být váš dospívající připraven žít samostatně, takže toto období je klíčové pro vytvoření chytrých peněžních návyků a vybudování finanční sebedůvěry. Vrstevníci a sociální média mohou mít na vašeho teenagera obrovský vliv, včetně toho, jak vydělává, utrácí a šetří peníze. Ujistěte se, že budete i nadále budovat finanční gramotnost svého dospívajícího podpůrným způsobem – nalezením správné rovnováhy mezi jeho touhou po samostatnosti a zodpovědnými spořicími návyky.

Informované nakupování

Povzbudujte dospívajícího, aby si před velkým nákupem udělal průzkum, porovnal ceny a přečetl si recenze na internetu. Díky vašemu širšímu rozhledu ho můžete také vybidnout, aby zvážil, jaký dopad může mít výběr výrobku či služby na životní prostředí a zda je ochotný zaplatit více za produkt, který je vyroben udržitelným způsobem.

Sledování výdajů

Je snadné ztratit přehled o tom, kolik peněz jste už utratili, když většina transakcí dnes probíhá online. Pryč jsou doby, kdy prázdná peněženka znamenala žádné výdaje. Pomozte dospívajícímu vytvořit si lepší povědomí o výdajích tím, že zkontroluje, kam „tečou“ jeho peníze. Snadným a rychlým způsobem je kontrola uskutečněné transakce prostřednictvím mobilního bankovníctví. Přímou aplikaci je možné i dělit výdaje do jednotlivých kategorií, jako jsou jídlo s sebou, oblečení anebo videohry.

Požádejte své teenagery, aby vám podali zprávu o tom, co se jim podařilo a co se dozvěděli. Toto cvičení může být poučné pro dospívající, kteří se snaží udržet rovnováhu nad nulou bez ohledu na to, kolik peněz mají, a může nastartovat snahu o rozumnější utrácení mladistvých „na vlastní pěst“.

Skutečný rozpočet jako příprava na dospělý život

Jakmile váš dospívající začne uvažovat o studijních plánech spojených s volbou povolání, musí si uvědomit i náklady. Kolik průměrně stojí první rok studia? Kolik na něj bude muset přispívat? Jak drahé jsou různé programy? Tyto diskuse pomůžou určit, kolik musí váš dospívající ušetřit. Vytvořte s ním plán, jak svého cíle může dosáhnout v určitém časovém rámci. Vyzkouší si, jaké to je sestavit zcela reálný rozpočet.

Podíl na výdajích domácnosti

Nebojte se s dospívajícím podělit o některé účty, aby si uvědomil, kolik reálně stojí provoz domácnosti. Pravděpodobně ho překvapí, kolik různých plateb je třeba každý měsíc uhradit za služby, jako jsou telefonní tarif, internet, topení, voda, elektřina, jídlo, pojištění auta, pohonné hmoty a další. Vyzbrojení dospívajícího těmito znalostmi mu vštíjí správné návyky: sestavování rozpočtu, šetření energií a vodou, šetrná péče o majetek, aby se předešlo nákladům na jeho výměnu či opravu.

První zaměstnání

Vaše dítě má sice do svého prvního skutečného zaměstnání ještě několik let čas, ale i tak o něm už můžete mluvit. I sekání trávy, hlídání či doučování dětí nebo venčení psa jsou práce, pokud za ně vaše dítě dostane zapláceno (ne nutně od vás).

První výplata

Pamatujete si, kdy jste si poprvé uvědomili, že nemůžete utratit celou výplatu za zábavu? Protože děti a mladiství ještě nemají finanční odpovědnost, mají tendenci utrácet vše, co vydělají. To vytváří nerealistickou představu o tom, jaký je jejich volný příjem (peníze, které mohou utratit za sebe po zaplacení ostatních výdajů). Pomůžete-li dítěti utrácet v rámci jeho možností, bude pro něj snazší stanovit si priority výdajů, až bude starší. Učte ho, že přednost má v domácnosti vždy to, co její členové potřebují ke svému zajištění – bydlení, jídlo, oblečení, léky –, zábava je až na druhém místě.

V té souvislosti dětem vždy uvádějte jejich vytoužený nákup do správné perspektivy tím, že si spočítají, kolik hodin budou muset pracovat, aby si danou věc mohly koupit. Pokud si chtějí pořídit věc za 1200 korun a přitom by dostávaly plat 150 korun na hodinu (po zdanění), pak by na ni musely vydělávat 8 hodin.

Vytvořte plán společně

Spolu připravte plán, jak by měly být peníze dětí utráceny. V ideálním případě by si vaši potomci měli na spořicí účet ukládat alespoň 10 % z každé výplaty. Snažte se, aby se tak stalo dříve, než začnou utrácet.

Naučte své potomky už zmiňovanou rovnicí bohatých 10–20–30–40. Sice to není finanční všelék, ale časem díky ní pochopí, že rezervy jsou cestou, jak dojít k vysněným cílům: 10 % příjmů putuje do rezervy na nenadálé situace, 20 % na tvorbu dlouhodobých úspor, 30 % představují náklady na bydlení a 40 % je určených na spotřebu.

Výpůjčky peněz

Půjčování peněz je vždycky velkým krokem – ale pozor, je to až poslední možnost, jak se k financím dostat. Zvláště jde o nezvyklý moment, pokud jednáte s bankami nebo poskytovateli půjček poprvé – a pokud už o půjčce uvažujete, jednejte výhradně s ověřenými institucemi a svůj záměr nejprve zkonzultujte s dobrým finančním poradcem, ať nenaletíte lichvářům. Dětem můžete proces půjčování vysvětlit jako zálohu na budoucí kapesné. Ale ne od vás, nýbrž od banky, která si klade určité podmínky a další pravidla, protože se často jedná o větší objem peněz.

Co byste měli naučit děti o půjčkách:

- **Úroková sazba:** Jedná se o náklady na půjčení peněz. Obvykle jde o jasně dané procento z částky, kterou si půjčujete. Pokud si například půjčíte 1000 korun s úrokovou sazbou 10 % ročně, budete na konci roku dlužit 1100 korun.
- **Poplatky:** Půjčky se mohou pojit s dalšími náklady. Mohou to být poplatky za zřízení půjčky, vedení, za předčasné splacení nebo za služby, jako je získání úředních dokumentů. Tyto poplatky se sčítají a celkovou částku, kterou musíte splatit, tak navyšují.
- **RPSN (roční procentní sazba nákladů):** Jedná se o velké číslo, které vám řekne celkové náklady na půjčku za rok, včetně úroků i poplatků. Je to procentní údaj, který ukazuje, kolik nakonec zaplatíte navíc k vypůjčené částce.
- **Kreditní karta:** Stále dost lidí žije v přesvědčení, že „kreditka“ je to samé jako platební, debetní karta. Ale ne. Při placení kreditkou totiž neplatíte vlastními penězi, nýbrž používáte prostředky banky, tedy si je od ní půjčujete.

Důležité otázky před rozhodnutím vzít si půjčku:

- **Proč půjčku potřebuji?** Vždy si ověřte, zda to, co si za tuto půjčku pořizujete, opravdu potřebujete, nebo zda na to lze našetřit jiným způsobem. A taky zvažte, jestli užitná hodnota dané věci či služby bude významně delší než čas, po jaký budete půjčku splácet.
- **Mohu si dovolit měsíční splátky?** Podívejte se na svůj rozpočet. Zvládnete každý měsíc výdaje navíc?
- **Jak dlouho ji budu splácet?** Delší doba splácení znamená vyšší úroky a poplatky.

Jakmile jednou souhlasíte s půjčkou, jste vázáni jejími podmínkami. Pokud je nedodržíte (například vynecháte splátky), mohou se následky stupňovat od placení vyšších úroků až po právní kroky. Než něco podepíšete, ujistěte se, že jste schopni se zavázat ke splátkovému plánu.

Půjček je mnoho druhů – spotřebitelský úvěr, leasing, hypoteční úvěr nebo nákup na splátky. Mají různé podmínky a pravidla – proto je **vždy nesmírně důležité se seznámit s konkrétními podmínkami a pečlivě si přečíst, co podepisujete**. Vždy se ptejte a čtěte do puntíku rozumět všemu, co je ve smlouvě uvedeno. Nestyďte se pokládat i možná laické otázky, když něčemu nerozumíte – zeptejte se někoho, kdo tomu rozumí, třeba finančního poradce. A dejte si čas na rozmyšlenou, není to jen chytré, je to nezbytné! Na penězích záleží a informovanost je nejlepším způsobem, jak s nimi zacházet zodpovědně.

Kapesné

Kapesné je skvělý a nejpoužívanější způsob, jak děti naučit hospodařit s vlastními penězi a dát jim příležitost šetřit si na věci. Není důležité, kolik peněz dostanou, důležité je, aby si cvičily práci s financemi. I když děti dostávají třeba jen 20 korun týdně, mají kde začít. S kapesným se dá zacházet mnoha způsoby.

Níže je několik přístupů, které se v rodinách praktikují:

Dáváme dětem kapesné, aby si mohly samy kupovat sladkosti, hračky a jiné pamlsky

Nechte je šetřit na to, co chtějí. A hračky nebo pamlsky jim dávejte jen ve výjimečných případech, jako jsou narozeniny nebo svátky. Někteří rodiče říkají, že o to děti pak přestávají prosit a učí se šetřit a hospodařit.

Dáváme dětem kapesné, ale přesto jim kupujeme další hračky, pamlsky

Tímto způsobem dostanou děti vlastní peníze, se kterými mohou hospodařit, ale vy jim přesto můžete koupit něco navíc. I když se tento způsob může zdát jednodušší a zabrání tomu, aby se děti rozčilovaly, rodiče říkají, že nevýhodou je, že na ně děti stále tlačí a nevnímají hodnotu věcí.

Děti si vydělávají kapesné domácími pracemi

Pro některé rodiče je představa, že si děti všechny peníze vydělají, dobrým signálem. Jiní si myslí, že děti by měly pomáhat, protože jsou součástí rodiny, ne pro peníze. Děti také nemusí dostávat pravidelné peníze, pokud nepomáhají, což jim ztíží spoření.

Dáváme dětem kapesné a necháváme je přivydělat si nad rámec běžných povinností

Říká se, že děti pomáhají víc, když mají finanční motivaci. Jen přemýšlejte, kolik si můžete dovolit jim takto dávat a za co. Když se nabídnou, že umíjí okna, pomůžou uklidit garáž, dědovi s babičkou složit dříví na zimu do dřevníku? Pak je mimořádná odměna asi namístě. Ale i tak se některým rodičům nelíbí, že děti stimuluje k práci zisk a nepomáhají automaticky jako platní členové rodiny.

Než se rozhodnete, jaký styl vám nejlépe vyhovuje, zamyslete se, co si vaše děti budou za své peníze kupovat.

Budete jim i nadále kupovat další hračky, sladkosti, časopisy, nebo si to všechno už zaplatí samy? Nezapomeňte, že s přibývajícím věkem se potřeby mění. A co chození ven s kamarády? Tarif na telefon s určitým objemem mobilních dat? Promyšlení těchto otázek vám pomůže sestavit rozpočet a vašim dětem naučit se, na co mají šetřit.

Kapesné je dobrou příležitostí k rozhovoru o spoření na dlouhodobější cíle, jako je univerzita nebo řidičák, i o dávání peněz na charitu. Můžete dětem navrhnout, aby si každý týden odkládaly malou částku do prasátka, na spořicí účet anebo něco věnovaly na charitu. Některé rodiny mají tři obálky – jednu na utrácení, druhou na dlouhodobé spoření a třetí na dary/charitu.

Co je na kapesném důležité?

Aby kapesné fungovalo a dalo vašemu dítěti volnost, pocit odpovědnosti a možnost si na vlastní kůži zkoušet řídit vlastní finance, musíme mít na mysli, že nejlépe funguje, když:

- je **pravidelné** – např. jednou týdně, jednou za měsíc,
- je **nepodmíněné** – tzn. dítě ho prostě dostane, nepodléhá splnění různých požadavků,
- má jasně **nastavená pravidla** – jsou to peníze, které dítě může utratit podle sebe. Pokud chceme podpořit nějaké chování, tak ho musíme jasně komunikovat, například: „Budeš dostávat kapesné, ale 10% si z toho budeš odkládat na spořicí účet,” nebo: „Líbilo by se mi, kdyby sis za peníze z kapesného nekupoval sladkosti.” Ale obecně platí – čím míň pravidel, tím lépe.

Zároveň nezáleží na výšce kapesného. Je dobré mít představu, co si za peníze z kapesného můžeme koupit (když dítě dostává 200 Kč měsíčně, tak je to 1 obědové menu z fast foodu, 4 velké coca-coly nebo jeden booster pokémonů). Mnohem důležitější je zkušenost, kterou dítě získá, když s penězi samostatně nakládá. A časem získá dobrou představu o hodnotě peněz.

Co když dětem nemůžete nebo nechcete dávat pravidelně kapesné?

Podívejte se na svůj rozpočet. Možná zjistíte, že už jim dáváte peníze na nákup věcí, takže na tom nebudete o moc hůře, když stanovíte týdenní nebo měsíční částku. Opravdu stačí i menší suma.

Pokud nemůžete nebo nechcete dávat dětem kapesné, můžete si o tom s dětmi promluvit. Přemýšlejte o jiných způsobech, jak se mohou naučit vnímat hodnotu peněz. Existují způsoby, jak si mohou peníze vydělat? Dostanou příležitost zacházet s vlastními prostředky, aby se to mohly naučit? Děti umí skvěle přicházet s nápady, takže stojí za to věnovat jim čas, ptát se a mluvit s nimi.

Jak zvládat dětská přání

Když vaše děti o něco žádají, existují způsoby, jak zajistit, že pro vás nebude celý proces stresující a zároveň se během něj děti něco naučí. Přípravenost vám pomůže vypořádat se s jejich požadavky.

Pár důvtipných nápadů:

- Než vyrazíte na nákup, sepište si **seznam**. Nechte děti, aby vám pomohly. Vysvětlete jim, že si koupíte jen to, co je na seznamu, protože na to máte dnes peníze. **Požádejte je, aby vám pomohly se ho držet.**
- Pokud se chystáte na nějaké choulostivé místo, například do hračkářství, **naplánujte si to dopředu**. Vysvětlete, co kupujete a proč. Neustále jim připomínejte, na čem jste se dohodli. A dejte si cenový limit, přes který „už nejede vlak“.
- Nechte děti **šetřit** na věci, které chtějí. Pokud se rozhodnou utratit peníze za něco jiného, je to jejich volba. Pokud toho později budou litovat, naučí se to příště nedělat.
- Navrhněte jim, aby si to, co chtějí, zapsaly na svůj **narozeninový nebo prázdninový seznam**. Často to dětem pomáhá cítit se vyslyšeny, možná na to dokonce časem zapomenou. Když se blížíte k jejich narozeninám, pokud už dané věci nechtějí, mohou si vytvořit nový seznam. Je to však dobrý způsob, jak dětem ukázat, že věci, které chtějí, se mění, a ne vždy je potřebují.
- Neříkejte dětem jen NE, ale **vysvětlete jim PROČ NE**. Pokud nejste spokojeni s tím, co chtějí, vysvětlete jim, za co jste se rozhodli peníze utratit a proč.
- Říkat, že máme peníze na to, co **potřebujeme** (jídlo, topení, náš domov), ale ne na **přání** (nebo na věci navíc), jim pomáhá pochopit rozhodnutí, která musíme v souvislosti s penězi učinit.

Pokud se rozčílí nebo občas propadnou záchvatu vzteku, je to do jisté míry v pořádku, děti se totiž stále učí zacházet se svými emocemi. To ale neznamená, že se jim musíte podřizovat. Jen by se tím naučily **stále opakovat totéž**.

Až se uklidní, promluvte si s nimi, proč jste jim nekoupili to, co chtěly.

Pamatujte, že pokud jsou děti zvyklé dostávat to, co chtějí, může být zpočátku těžké je takové chování odnaučit. **Ale pokud budete důslední, naučí se to a budou žádat méně.**

Základní potřeby jsou věci, bez nichž se neobejdeme, jako jsou jídlo, bezpečné bydlení, oblečení a zdravotní péče. Je důležité, aby děti pochopily, že jsou pro vás na prvním místě, ale utrácení peněz se neřídí jen emocemi a city.

Přání jsou pak všechny věci navíc, které je příjemné mít, ale nejsou nezbytné pro přežití. Může to být cokoli od nové hračky, videohry až po rodinnou dovolenou. Tyto věci sice mohou učinit život zábavnějším nebo pohodlnějším, ale jsou to věci, za které se rozhodneme utratit peníze až poté, co jsou naše základní potřeby uspokojeny.

Pomáhat dětem naučit se rozlišovat mezi potřebami a přáními je skvělý způsob, jak je naučit hospodařit s rozpočtem a určovat si priority. Pomáhá jim to činit moudrá rozhodnutí a vytváří předpoklady pro správné finanční návyky po celý život.

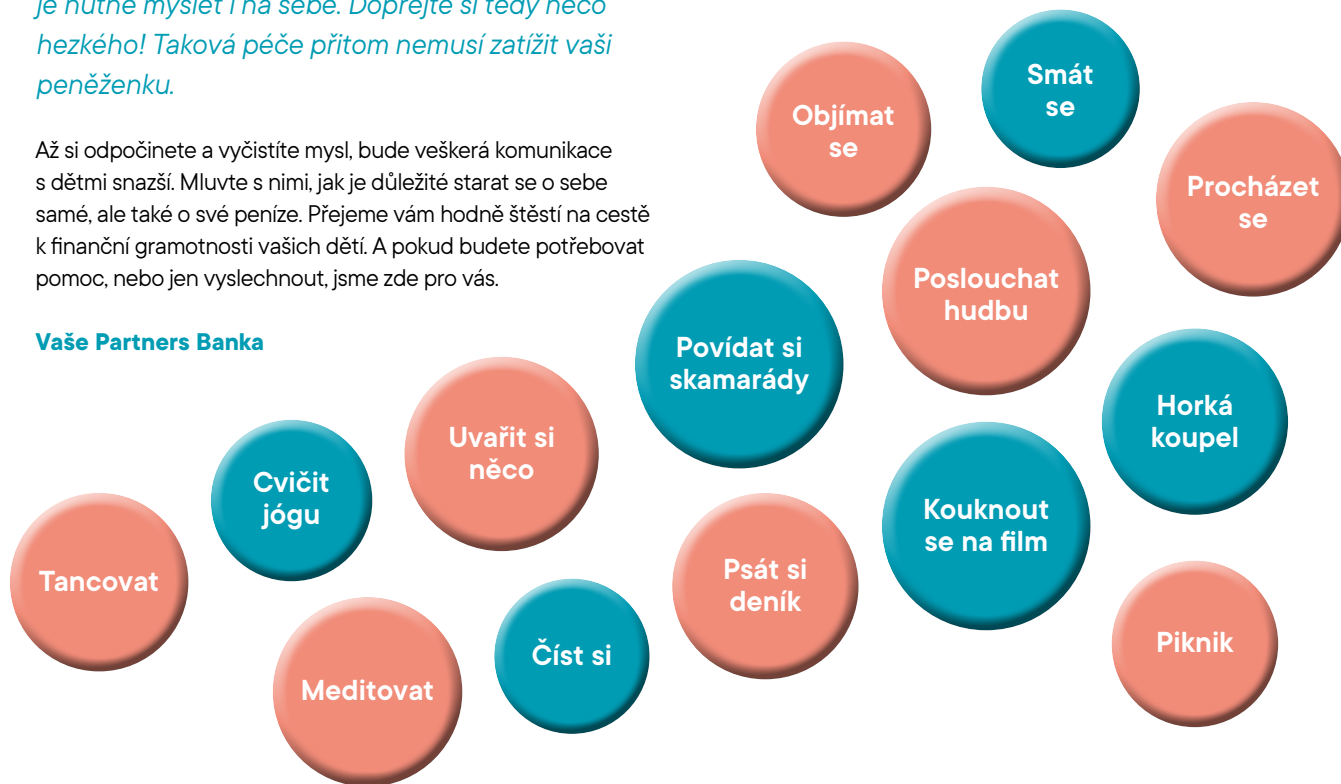
Čas pro sebe

Možná se vám se všech informací a doporučení točí hlava. Výchova je opravdu náročná disciplína, proto je nutné myslet i na sebe. Dopřejte si tedy něco hezkého! Taková péče přitom nemusí zatížit vaši peněženku.

Až si odpočnete a vyčistíte mysl, bude veškerá komunikace s dětmi snazší. Mluvte s nimi, jak je důležité starat se o sebe samé, ale také o své peníze. Přejeme vám hodně štěstí na cestě k finanční gramotnosti vašich dětí. A pokud budete potřebovat pomoc, nebo jen vyslechnout, jsme zde pro vás.

Vaše Partners Banka

Níže najdete aktivity, kterým se můžete věnovat s nízkými náklady, nebo dokonce zcela zdarma:

Kam pro další inspiraci a informace

- Projekt [Finanční vzdělávání](#) a interaktivní stránky [Chráníme korunu](#) z dílny České bankovní asociace
- [Peníze na útěku](#), edukační web České národní banky
- [Obsáhlý slovníček finančních pojmů](#) z projektu Partners finanční gramotnost
- Náměty k tématu [finanční gramotnosti z webu ČT EDU](#)
- [Seriál Bankovi](#) České televize
- [Umíme to](#), aktivita zkušených programátorů, autorů a učitelů

Sháníte radu? Nevíte, jak dítěti vysvětlit některé finanční pojmy? Využijte finanční poradenství, stačí nás jednoduše kontaktovat přes [mobilní aplikaci Partners](#).

A pokud se bude někdo ve vašem okolí ptát, podle čeho se pozná kvalitní finanční poradenství, pak odpovězte, že je postavené na komplexní službě a individuálním přístupu ke každému, kdo se na nás obrátí. Protože každý jsme jiný, máme jiné možnosti, přání, očekávání. Proto potřebujeme jiný přístup a vědět, že nás druhá strana vyslechne. A přesně takoví jsou poradci a poradkyně Partners. Jsou připraveni pomoci vám, vašim dětem i známým. Najdete je na www.partners.cz.

Příručka Jak mluvit s dětmi o penězích? vznikla pro Partners Banku, a. s. Její obsah je chráněn autorským právem a šíření obsahu bez svolení tvůrců není dovoleno.

Autoři: Zbyněk Štajer, Zuzana Fendrychová

Grafika: Jan Lamr

Korektura: Eva Vlčková

Vydavatel: Partners Banka, a. s., Tůrkova 2319/5b, Praha 4, IČO: 09727094

Web: www.partnersbanka.cz

www.partnersbanka.cz